Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Program Čisti zrak za Europu

(COM(2013) 918 final),

o

Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o smanjenju nacionalnih emisija određenih atmosferskih onečišćivača i izmjeni Direktive 2003/35/EZ

(COM(2013) 920 final – 2013/0443 (COD)),

o

Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o ograničenju emisija određenih onečišćivača u zrak iz srednje velikih postrojenja za izgaranje

(COM(2013) 919 final – 2013/0442 (COD))

i o

Prijedlogu odluke Vijeća o prihvatu izmjene Protokola iz 1999. o suzbijanju zakiseljavanja, eutrofikacije i prizemnog ozona uz Konvenciju o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. godine

(COM(2013) 917 final)

(2014/C 451/22)

Izvjestitelj: **Antonello PEZZINI**

Dana 13. siječnja 2014. Europski parlament, 15. siječnja 2014. Vijeće i 18. prosinca 2013. Europska komisija, sukladno člancima 192. i 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Program Čisti zrak za Europu

COM(2013) 918 final,

o

Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o smanjenju nacionalnih emisija određenih atmosferskih onečišćivača i izmjeni Direktive 2003/35/EZ

COM(2013) 920 final – 2013/0443 (COD),

o

Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o ograničenju emisija određenih onečišćivača u zrak iz srednje velikih postrojenja za izgaranje

COM(2013) 919 final – 2013/0442 (COD),

o

Prijedlogu odluke Vijeća o prihvatu izmjene Protokola iz 1999. o suzbijanju zakiseljavanja, eutrofikacije i prizemnog ozona uz Konvenciju o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. godine

COM(2013) 917 final.

Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila dana 19. lipnja 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 500. plenarnom zasjedanju održanom 9. i 10. srpnja (sjednica od 10. srpnja), s 82 glasa za, 1 protiv i bez suzdržanih glasova.

1. **Zaključci i preporuke**

1.1 Odbor odlučno naglašava potrebu za osiguravanjem zdravog okoliša i odlične kvalitete čistog zraka, što je temeljni uvjet dobrobiti za uvjete života i rada svih europskih građana te izražava žaljenje što taj osnovni element za Europu ne zauzima važnije mjesto među prioritetima u europskom i nacionalnom političkom programu, uz značaj koji mu pripada.

1.2 EGSO od novog Parlamenta, nove Komisije i Vijeća zahtijeva da aktivnostima za očuvanje zdravog i čistog atmosferskog okoliša daju najveći mogući politički prioritet u budućim europskim institucijama, uz punu podršku socijalnih snaga i organiziranog civilnog društva.

1.3 Odbor smatra da onečišćenje zraka predstavlja jednu od najvećih opasnosti za ljudsko zdravlje i okoliš, sa snažnim negativnim posljedicama u vidu respiratornih problema, preuranjene smrti, eutrofikacije i propadanja ekosustava te pozdravlja inicijativu Komisije za uspostavljanje novog Programa Čisti zrak čime bi se skraćenje očekivanog životnog vijeka u EU-u moglo smanjiti s 8,5 mjeseci u 2005. godini na 4,1 u 2030., čime bi se dobilo 180 milijuna godina života i povratilo 200 milijuna km^2 za biološku raznolikost.

1.3.1 Odbor je uvjeren da je za poticanje tranzicije prema održivijem gospodarstvu u Europi neophodno postaviti cilj za 2030. godinu, uz sigurniju srednjoročnu i dugoročnu perspektivu potrebnu poduzećima i ulagačima.

1.4 EGSO smatra da je potrebno ubrzati primjenu ograničenja Euro 6 za emisije NOx iz laganih dizelskih motora koje se mjere na temelju „stvarnih emisija tijekom vožnje" kao i za načine zamjene dvotaktnih motora s obzirom na to da Odbor sumnja da bi primjena tih mjera mogla dovesti do željenih rezultata već od 2020. godine.

1.5 EGSO podupire konačni cilj Komisije – predložen kako u Programu Čisti zrak, tako i u Okviru za energetsku i klimatsku politiku za razdoblje od 2020. do 2030. – da se za 2030. godinu odredi granica za emisije koja će se postaviti na 70 % smanjenja razlike, *gap closure*, između aktualne referentne vrijednosti i najvećeg tehnički izvodljivog smanjenja emisija.

1.6 U nastojanju da se postigne taj rezultat – kojeg moraju primijeniti i provesti sve zainteresirane strane – Odbor smatra da se moraju poduzeti odlučni koraci koji uključuju:

— uključivanje obaveza smanjenja emisija metana u 2020. godini i žive u 2020., 2025. i 2030. godini;

— stroža ograničenja emisija iz srednje velikih postrojenja za izgaranje;

— odbijanje zahtjeva za moguća izuzeća od direktive o industrijskim emisijama kad postoji stvarna opasnost utjecaja na zdravlje;

— jasno određene mjere za smanjenje amonijaka i metana u poljoprivrednom sektoru;

— strože mjere za emisije iz prometa, uključujući i sustave mjerenja „u stvarnom životu" i provođenje odgovarajućih ispitivanja u 2014. godini u trenutku kad se uvode standardi Euro 6.

— odlučnu provedbu do 2016. godine standarda Međunarodne pomorske organizacije za NO_x i SO2 za brodove, kao što je dogovoreno 2008. godine u vezi sa svim pomorskim područjima koje okružuju Europe kao područjima nadzora emisija;

— mjere za uvođenje strogih standarda u pogledu čestica (PM) za nove kućanske aparate;

— osmišljanje i planiranje ekološki prihvatljivih strojeva i postrojenja;

— punu primjenu procjene životnog vijeka proizvoda (en. *life cycle assessment*, LCA);

— srednjoročno i dugoročno predviđanje interventnih mjera i izbjegavanje njihovog preklapanja;

— potporu obrazovanju i osposobljavanju potrošača, radnika i mladih ljudi u vezi s očuvanjem i razvojem zdravog radnog, rekreacijskog i stambenog okruženja;

— poticanje istraživanja i ulaganja na području inovativnih tržišnih tehnika (en. *best available techniques*, BAT), održivog rasta te zdravih i trajnih zaposlenja;

— međunarodnu dimenziju mjera za održivost okoliša;

— jamstvo dosljednosti između ove nove strategije i drugih politika i ciljeva EU-a.

1.7 Odbor se u potpunosti slaže s potrebom da se u zakonodavstvo EU-a uvedu izmjene dogovorene u Protokolu uz Konvenciju iz 1979. o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka.

1.8 Iako dugoročni kvalitativni ciljevi predložene nove direktive o smanjenju nacionalnih emisija (en. *national emission reduction commitment*, NERC) nisu upitni, EGSO izražava žaljenje što ciljevi za 2025. nisu obavezujući kako bi se osiguralo njihovo potpuno ostvarenje.

1.9 U uvjerenju da upravljanje kvalitetom zraka može funkcionirati samo ako ga podržavaju politike EU-a za smanjenje emisija, Odbor naglašava potrebu da se među mjere regionalne politike uvede očuvanje zdravog i čistog zraka zbog velikog nakupljenog onečišćenja i posebnih regionalnih meteoroloških uvjeta.

1.10 Nacionalne vlade i lokalna tijela trebaju ulagati stalne napore u planiranje konkretnih intervencija usmjerenih na smanjenje emisija štetnih plinova putem izrade detaljnih regionalnih intervencijskih planova za kvalitetu zraka, obraćajući osobitu pažnju na razne sektore, kao što su proizvodni, poljoprivredni i tercijarni sektor te sektor proizvodnje i distribucije energije. Komisija bi trebala poslati jasnu poruku o tome da je te planove potrebno provoditi poduzimajući hitne i odlučne mjere protiv država članica koje ne poštuju tu obavezu. No EGSO priznaje da su mnoge države članice već poduzele korake koji vode u pravom smjeru.

1.11 Potrebno je provesti mjere uključivanja strukovnih udruga, organiziranog civilnog društva, NVO-a, tercijarnog sektora, obrazovnih centara na svim razinama obrazovanja te istraživačkih centara u svrhu postizanja cilja sve čišćeg zraka, što je nužno za dobrobit građana i ekosustava.

1.12 Odbor ponovno ističe svoju uvjerenost u nužnost poticanja održivog razvoja europskog gospodarstva u kojem bi na prvom mjestu bili kvaliteta života, rada i zdravlja građana te očuvanje okoliša, u uskoj povezanosti sa svim ostalim političkim prioritetima strategije Europa 2020. i koji bi bio sastavni dio globalne strategije tranzicije prema svjetskoj ravnoteži, temeljenoj na kvalitetnom gospodarskom rastu koji bi doprinio iskorjenjivanju siromaštva i socijalne nepravde, uz istovremeno očuvanje prirodnih resursa za buduće generacije.

2. **Uvod**

2.1 Onečišćenje zraka predstavlja veliku opasnost za ljudsko zdravlje i za okoliš: respiratorni problemi, preuranjene smrti, eutrofikacija i propadanje ekosustava uslijed odlaganja dušika i kiselih tvari samo su neke od posljedica ovog, istovremeno lokalnog i prekograničnog, problema.

2.2 U posljednjim desetljećima politike EU-a i međunarodne zajednice već su postigle određen uspjeh, ublažujući neke probleme povezane s onečišćenjem zraka, kao što je, primjerice, smanjenje emisija sumpor dioksida – uzroka kiselih kiša – za više od 80 %.

2.3 Unatoč tom napretku, EU je još uvijek daleko od svojeg dugoročnog cilja – poboljšanja kvalitete zraka utoliko da se ukloni rizik nanošenja značajne štete ljudskom zdravlju i okolišu – a sitne čestice i prizemni ozon i dalje uzrokuju velike poteškoće koje po procjeni Komisije ([1]) uzrokuju 406,000 slučajeva smrti godišnje.

([1]) COM(2013) 918 final

2.4 Sitne čestice i posebice ozon i dalje predstavljaju velik rizik za zdravlje: granice sigurnosti u vezi s ovim tvarima redovno se prekoračuju.

2.5 Komisija procjenjuje da se sveukupni zdravstveni troškovi od posljedica onečišćenja zraka kreću između 330 i 940 milijardi eura godišnje, dok bi ciljevi predloženi za 2030. godinu proizveli korist od 44 do 140 milijardi eura.

2.6 Prema Komisiji, osim što je onečišćenje zraka u 2010. godini prouzročilo stotine tisuća preuranjenih smrti, izložilo je gotovo dvije trećine zemljišta zagađenju štetnim tvarima. To je uzrokovano emisijama.

2.7 U pogledu zdravlja europskih građana, godišnji troškovi hospitalizacije procjenjuju se na više od 4 milijarde eura, a također se godišnje gubi sto milijuna radnih dana.

2.8 Na svjetskoj razini, u prosincu 2012. SAD je odlučio provesti reviziju godišnjih normi kvalitete zraka, utvrdivši ograničenje od 12 mikrograma po kubnom metru za sitne čestice, što je znatno ispod trenutne norme EU-a od 25 mikrograma po kubnom metru; dok je u Kini vlada odlučila u idućih pet godina uložiti 160 milijardi eura u kontrolu kvalitete zraka samo za područje Pekinga. Čini se da EU ne ide ukorak s mjerama koje se poduzimaju na svjetskoj razini.

3. **Opće napomene**

3.1 EGSO podržava opće ciljeve značajnog poboljšanja kvalitete zraka koji podrazumijevaju prijelaz na gospodarstvo s niskim emisijama ugljika u vidu zaštite kako zdravlja tako i okoliša; ti su ciljevi zacrtani u strategiji o onečišćenju zraka iz 2005. godine i ponovo razmotreni od strane Komisije u njezinom Programu Čisti zrak za Europu.

3.2 Od samog početka ciljevi smanjenja emisija za svaku državu članicu određeni su na temelju učinkovitosti troškova zbog različitih ekoloških uvjeta. Zahtjevi za smanjenje emisija razlikuju se od države do države po načelu: „diferencirani pristup, a ne isti postotak za sve".

3.2.1 Imajući u vidu štetu uzrokovanu onečišćenjem zraka kako za zdravlje i kvalitetu života, tako i za ekosustave, Odbor je zabrinut zato što se kvaliteti zraka više ne pridaje potrebna važnost u europskim i nacionalnim političkim programima te smatra važnim da se, u cilju poticanja tranzicije prema održivijem gospodarstvu u Europi, postavi cilj do 2030. godine koji ima srednjoročnu i dugoročnu perspektivu potrebnu poduzećima i ulagačima.

3.3 **Tijekom revizije strategije** o onečišćenju zraka nastoji se zaustaviti trenutno kršenje postojećih normi kvalitete kako bi se postiglo puno poštivanje normi od 2020. godine kao najkasnijeg roka i smanjilo emisije NO_x iz laganih dizelskih motora uz primjenu Euro 6 mjerenim na temelju „stvarnih emisija u vožnji". EGSO sumnja da će te mjere uspjeti dovesti do željenih rezultata već od 2020. godine s obzirom na to da će obaveza stupiti na snagu tek 2017. godine, a obnavljanje postojećeg voznog parka moglo bi zahtijevati više vremena nego od sada do 2020. godine.

3.4 Ta se strategija uz to temelji na doprinosu mjera poduzetih na lokalnoj i regionalnoj razini sa svim ograničenjima svojstvenim tim mjerama: dosad je učinkovitost mjera na regionalnoj razini bila ograničena, osobito zbog velikog nakupljenog onečišćenja i posebnih regionalnih meteoroloških uvjeta. EGSO je uvjeren da upravljanje kvalitetom zraka na toj razini može funkcionirati samo ako ga podržavaju politike EU-a za smanjenje emisija na izvoru.

3.5 Odbor smatra da Komisija mora uzeti u obzir niz čimbenika jednake primjerenosti i važnosti:

— procjenu troškova i učinkovitosti predloženih mjera;

— održivu konkurentnost i inovacije;

— međunarodnu dimenziju ekološke održivosti;

— smanjenje birokracije i pojednostavljenje postupaka;

— dosljednost i koordinaciju raznih relevantnih politika EU-a;

— podršku EU-a i nacionalnu podršku obrazovanju i osposobljavanju na tom području;

— usmjeravanje napora EU-a i država članica na istraživanje i inovacije kako bi se primijenile najbolje postojeće tehnologije;

— odlučnu primjenu novih standarda kvalitete u svim zainteresiranim sektorima.

3.5.1 Odbor smatra da se i na europskoj razini i na razini država članica mora podržati politički prioritet na područjima istraživanja i inovacija kao i osposobljavanja i obrazovanja, koji moraju biti usmjereni na poticanje održivog rasta i zapošljavanja te bolju kvalitetnu reindustrijalizaciju europskog gospodarstva, osobito za mala, srednja i nova poduzeća koja ne bi trebala podlijegati postojećim europskim proračunskim ograničenjima.

3.6 Uz to, Odbor smatra da je potrebno zajamčiti **dosljednost između ove nove strategije i drugih politika EU-a.** Može se primjerice primijetiti da se, usprkos činjenici da loženje na drva u domaćinstvima proizvodi emisije čestica PM 2,5 potiče njegova uporaba kao izvora alternativne energije dok bi to zahtijevalo klasifikaciju uređaja u pogledu emisija i procjenu njihove učinkovitosti.

3.7 U svakom slučaju, EGSO smatra da bi se do 2015. godine u Međunarodnom sporazumu o klimi trebalo uzeti u obzir niz čimbenika jednake primjerenosti i važnosti.

3.8 EGSO naglašava važnost **poticanja javno-privatnog partnerstva** na europskoj razini po ugledu na zajedničko poduzeće ***„Clean Sky 2"*** **za razdoblje 2014.–2020.** usmjereno na smanjenje emisija zračnog prometa i doprinos istraživačkim aktivnostima Uredbe EZ 71/2008 i okvirnog programa Obzor 2020.

4. **Posebne napomene (I.)**

4.1 *Konvenciju o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. godine*

4.1.1 Konvencija o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. godine, sklopljena pod pokroviteljstvom Gospodarske komisije UN-a za Europu (UNECE), glavni je međunarodni zakonski okvir za suradnju i mjere u svrhu ograničavanja i postupnog smanjivanja onečišćenja zraka uz pomoć njezinih osam protokola, uključujući i Protokol iz 1999. godine.

4.1.2 EGSO se slaže da EU prihvati izmjene Protokola.

4.2 *Prijedlog revizije direktive o nacionalnim ograničenjima emisija (NERC)*

4.2.1 Prijedlog direktive uvodi nacionalne obaveze za smanjenje emisija (NERC) za 2020., 2025. i 2030. godinu za svaku državu članicu, izražene u postotku smanjenja godišnjih emisija sumporovog dioksida (SO_2), dušikovih oksida (NO_x), amonijaka (NH_3), hlapljivih organskih spojeva koji nisu metan, sitnih čestica (PM 2,5) i metana (CH_4) u odnosu na sveukupne emisije tih onečišćivača koje je proizvela svaka država članica u 2005. godini.

4.2.2 U posljednjih 20 godina u EU-u je zabilježen značajan napredak u pogledu kvalitete zraka i emisija uzrokovanih ljudskim djelovanjem zahvaljujući politici i strategijama za onečišćenje zraka koje su usvojili Unija i države članice s dugoročnim ciljem postizanja razine kvalitete zraka koja nema negativan utjecaj i ne predstavlja značajan rizik za ljudsko zdravlje i okoliš, kao što je ponovljeno u VII. akcijskom programu za okoliš ([2]).

4.2.3 To se čini očitim, iako je došlo do jasnog usporavanja tog napretka u pogledu kvalitete zraka i trenutno predloženi ciljevi *de facto* su manje ambiciozni od onog što bi države članice postigle kad bi u potpunosti primijenile obaveze predviđene u postojećim propisima EU-a.

([2]) COM(2012) 710 final.

4.2.4 Iako su predloženi dugoročni kvalitativni ciljevi praktički neupitni, Odbor izražava žaljenje što ciljevi za 2025. godinu nisu obavezujući imajući u vidu već utvrđene poteškoće u poštivanju provođenja postojećih normi.

4.2.5 EGSO smatra da su potrebne ojačane platforme koje bi omogućile specifične i interaktivne dijaloge **kako bi se priznala važnost mjera sadržanih u Prijedlogu direktive.**

4.3 *Prijedlog direktive o emisijama iz srednje velikih postrojenja za izgaranje*

4.3.1 EGSO smatra da se povećana kontrola emisija onečišćivača u zrak iz postrojenja za izgaranje s nazivnom ulaznom toplinskom snagom između 1 i 50 MW, koja imaju velik broj primjena, **mora provesti uz pomoć pojednostavljenih i cijenom pristupačnih postupaka** kako bi se podržao i potaknuo razvoj malih, srednjih i novih poduzeća kao i infrastrukture manjih razmjera koja je često prisutna na teritoriju.

5. **Posebne napomene (II.)**

5.1 Onečišćivači zraka mogu proizaći iz različitih izvora i prenositi se na velike udaljenosti.

5.2 Kako bi se osiguralo potpuno ostvarenje Programa Čisti zrak za Europu potrebno je da nakon savjetovanja sa socijalnim partnerima i organiziranim civilnim društvom regije razrade i usvoje **intervencijske planove za kvalitetu zraka** koji prvenstveno moraju uzeti u obzir sljedeće:

— cestovni, pomorski i zračni promet i mobilnost;

— proizvodnju i potrošnju energije;

— proizvodni sustav;

— tercijarni sektor;

— poljoprivrednu, zootehničku i šumarsku djelatnost;

— privatni sektor.

5.3 Paket „Čisti zrak" koji je Komisija usvojila preuzima i jača dosadašnje politike u cilju nastavljanja s borbom protiv onečišćenja zraka, mada se kosi s aktualnim političkim prioritetima.

5.3.1 EGSO smatra da je u taj postupak neophodno uključiti regionalne i lokalne razine, kao i nacionalnu razinu, u suradnji sa socijalnim partnerima i organiziranim civilnim društvom.

5.4 *Prijedlozi za uvođenje paketa „Čisti zrak" na lokalnu i regionalnu razinu*

5.4.1 Prilikom uvođenja paketa „Čisti zrak" na lokalnu razinu moraju se naći neophodne sinergije s različitim planovima za:

— **otpad**, priznavanje njegove važnosti kao izvora energije, smanjenje količine otpada po stanovniku, iskorištavanje materijala iz otpada;

— **promet i mobilnost**, razvoj javnog prijevoza, biciklističke staze, poticanje mobilnosti s malim emisijama CO_2, povezivanje različitih prijevoznih sredstava, pomorski i zračni promet;

— **teritorij i urbanizam**, korištenje tla, razvoj novih urbanističkih modela, preobrazba postojećih zgrada;

— **poljoprivredu i zootehniku**, sektor šumarstva/drva/energije (nulti kilometar), biomase i bioplina, smanjenje emisija amonijaka, spremnici ugljika;

— **industriju**, tehnološki razvoj koji ima manji utjecaj na okoliš, inovacije i potvrde kvalitete (ISO 14 000 i EMAS), posvećivanje pažnje ekološkom dizajnu, oznaka ekološke kvalitete proizvoda, sustavi upravljanja energijom i poštivanje propisa o potrošnji električnih motora.

5.4.2 **Prijenos na lokalnu razinu** trebao bi uzeti u obzir najhitnije intervencije koje su povezane s gospodarskim i proizvodnim stanjima na teritoriju i uvesti pravila za izgaranje biomase, uz obaveze i poticanje obnavljanja voznog parka.

5.5 **Postupci za dodatno ograničenje emisija SO_2 (sumpor-dioksida)** neophodni su osobito u regijama u kojima postoje industrije sa značajnom razinom izgaranja, kao i industrije proizvodnje energije i prerade goriva.

5.6 *Mjere u poljoprivredi*

5.6.1 **U cijelom EU-u, a posebno u regijama s razvijenim poljoprivrednim sektorom, potrebno je uvesti mjere za smanjenje** NH_3 (amonijaka), N_2O (dušikovog oksida), CH_4 (metana) i hlapljivih organskih spojeva, po uzoru na mjere koje već postoje u nekoliko država članica. Korištenje dušičnih gnojiva i gnojiva dobivenih iz ciklusa otpadnih voda glavni je izvor (98 %) emisija NH_3 koje, u reakciji sa SO_2 i NO_2, stvaraju amonijeve soli, glavni sastojak čestica.

5.6.2 Čine se vrlo bitnim sljedeći postupci: potpuno poštivanje direktive o nitratima (91/676/EEZ); uvođenje obaveze pokrivanja bazena za otpadne vode proizvedene uzgojem životinja; uspostavljanje sustava recikliranja koji koriste anaerobnu probavu za proizvodnju stabiliziranog mulja s obilježjima sličnim sintetičkom gnojivu; ispravno upravljanje stajskim gnojivom i upotrebom njegovih otpadnih voda štetnih za zdravlje. Međutim, te mjere moraju uzeti u obzir ravnotežu između gospodarskih, socijalnih i ekoloških interesa: smanjenje emisija u poljoprivredi iznimno je kompleksno i zahtijeva više financijskih sredstava za istraživanje i razvoj.

5.6.3 Potrebna je upotreba poljoprivrednih sredstava s niskom emisijom čestica.

5.6.4 EGSO naglašava da se na taj sektor već primjenjuje niz odredbi koje još uvijek moraju biti u potpunosti provedene i ponavlja svoje uvjerenje da je Komisija propustila priliku da uspostavi konsolidirani okvir propisa kojima bi se ograničile emisije. Goveda ostaju neobuhvaćena ovom komunikacijom. Ipak postoje druge norme koje se tiču goveda, najvećih uzročnika emisija amonijaka.

5.7 *Mjere u gradovima*

5.7.1 **U gradskim područjima i područjima s velikim prometom** potrebno je obratiti posebnu pažnju na emisije PM-a 2,5, PM-a 10 (sitne čestice dijametra manjeg od 10 mikrometara), CO i CO_2 (ugljični oksid i ugljični dioksid) te na smanjenje NO_x. Filtri za čestice u dizelskim motorima – a eksperimentalni filtri i u benzinskim motorima – mogu doseći učinkovitost veću od 90 % (filtri sa zatvorenim ciklusom rada) u smanjenju emisija.

5.7.2 Važno je osigurati uvođenje izolacije prozirnih i neprozirnih vertikalnih zidova u školskim i uredskim zgradama koje se nalaze na vrlo prometnim ulicama kako bi se smanjilo onečišćenje VOC-om (hlapljivim organskim tvarima) i sitnim česticama (PM10 i PM2,5) ([3]).

5.8 *Mjere u prometu na različitim razinama – lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj kao i razini EU-a:*

5.8.1 U pogledu komercijalnih vozila i vozila za prijevoz osoba predvidjeti zamjenu vozila Euro 3 vozilima Euro 5 i 6 uz pomoć poticaja i ograničenja prometa. Koristeći se istim sredstvima, zamijeniti dvotaktne motore Euro 1 (motori, mopedi, motorne pile i kosilice trave). Stoga je potrebno, na različitim razinama – lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj:

5.8.1.1 što prije – ne čekajući rok 2017. godine – usvojiti na razini EU-a i na nacionalnoj razini odgovarajuće načine mjerenja emisija NOx iz laganih automobila s dizelskim motorima s obzirom na njihov značajan negativan utjecaj na kvalitetu zraka u gradovima;

5.8.1.2 Podržati na nacionalnoj i regionalnoj razini širu upotrebu metana i ukapljenog naftnog plina (LPG), vodika, prirodnog tekućeg plina, etanola i drugih naprednih biogoriva. ubrzati razvoj mobilnosti na struju i infrastruktura za punjenje; dopustiti priznavanje klasifikacije prometnih sredstava u pogledu emisija koje ispuštaju uz pomoć električnog aparata ugrađenog na vozilu;

5.8.1.3 Povećati upotrebu metana uz pomoć financijskih potpora, na razini EU-a te na nacionalnoj i lokalnoj razini, poduzećima i općinama za uvođenje i/ili jačanje postojećih mreža.

([3]) Vidi normu HRN EN 15242:2008: *Ventilacija u zgradama – metoda proračuna za određivanje protoka zraka u zgradama uključujući infiltraciju.*

5.8.1.4 Putem višegodišnjih projekata EU-a, sufinanciranih na nacionalnoj i lokalnoj razini, financirati ulaganja u lokalni javni prijevoz. Autobusi bi trebali biti:

— ekološki i koristiti alternativna goriva;

— na hibridni biomodalni pogon;

— električni (potpuno na električni pogon s ugrađenim akumulatorom) i na punjenje, ili putem utičnice ili pomoću sustava indukcije (Faraday).

5.8.1.5 Iskoristiti interaktivni potencijal fiksnih struktura, informatičke tehnologije i različitih vrsta prijevoza. Osobito podržati upotrebu materijala koji sadržavaju fotokatalizatorske tvari s nanopigmentima od titanijevog dioksida (TiO_2) koje razgrađuju molekule onečišćujućih tvari i pretvaraju ih u tvari bezopasne za zdravlje (ceste, ograde uz cestu, pripravci za površinsku obradu i druge građevinske strukture). U tom kontekstu zanimljiva su raskršća na autocestama izrađena uz primjenu patenta *i.active COAT – Italcementi* koji čiste zrak i koji su katadiopteri s visokom apsorpcijom svjetlosti.

Bruxelles, 10. srpnja 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE